

Foreldre-

KONTAKTEN

Magasin for deg som er foreldrekontakt eller medlem av FAU

Hvordan få mindre **bråk** på skolen? Nytt prosjekt viser vei.

Foreldre kan gjøre skolen bedre

LEDER

Loveleen Rihel Brenna
FUG-leder

Foreldreutvalget for grunnskolen
© FUG 2005
Printed in Norway
Redaktør: Tyra Tronstad
Sideuttegning: Ebba Køber
Mal: Deville design
Opplag: 25 000

Foreldreutvalget for grunnskolen
P.b. 8119 Dep
0032 Oslo
www.fug.no
www.foreldrenettet.no
post@fug.no
ISBN: 82-90656-74-2

Foreldrekontakten sendes i sju eksemplarer til hvert FAU.

PISA-undersøkelsen som ble offentliggjort i desember 2004, viser at elevene i den norske skolen er blitt enda svakere. Det er større kjønnsforskjeller, større sosiale forskjeller, mer bråk og enda dårligere læringsstrategier enn i den forrige undersøkelsen i 2000. Elevene ligger under gjennomsnittet i matematikk og betydelig under gjennomsnittet i naturfag. I lesing er vi bedre enn gjennomsnittet, men det har ikke vært noen bedring siden sist. Undersøkelsen viser også at skolen sliter med uro, bråk og et dårlig læringsmiljø. Dette har ført til en omfattende debatt, som for en stor del har dreid seg om å styrke lærer-autoriteten. For å få til det, foreslår noen politikere å få inn mer disiplin i skolen.

Etter FUGs mening styrkes ikke lærerens autoritet gjennom mer disiplin og økt kontroll. Læreren må styrke sin autoritet uten å bli autoritær. Det kan hun gjøre ved å være en god klasseleder som er i stand til å styrke lærer-elev-relasjonen, og ved å være forutsigbar og tydelig.

Det er ikke lett å få gode resultater uten gode lærere. Læreren frigjør potensialet for læring når hun gir anerkjennelse og ros og skaper tillit, trygghet og trivsel. Når barn erfarer

mestring, føler de seg respektert og verdsatt og føler tilhørighet til fellesskapet. Elever som opplever nederlag, kritikk eller mistillit, som blir plassert i et negativt lys og får negative tilbakemeldinger, vil oppleve skolen som et sted som begrenser læring.

Vi foreldre skal gjennom samarbeid med skolen være med på å skape et godt læringsmiljø. Men det forutsetter at det finnes en kultur for å diskutere skolens arbeid, og at skolen klarer å involvere foreldre på en meningsfylt måte. Samarbeidet må få et innhold. Innholdet kan være å involvere foreldrene i elevenes pedagogiske og sosiale lærings situasjon. I stedet for å snakke om disiplin, vil det være riktiger å sette fokus på sosial kompetanse. Det forutsetter at vi foreldre og lærere har klare forventninger til hverandre. Hvordan kommuniserer vi disse forventningene? Hva skjer i det øyeblikket elevene overskrider en grense, hva blir foreldrenes ansvar, hva blir skolens ansvar og hva blir elevenes ansvar? Og ikke minst – hva er felles oppgaver og ansvar i utvikling av sosial kompetanse og gode læringsresultater?

Loveleen Rihel Brenna

INNHold

SIDE 2 **Leder**

SIDE 3 **Knuser myte om dårlige foreldre**

SIDE 4 **Nytt prosjekt gav mindre bråk**

SIDE 6 **Prosjekt for usynlige foreldre**

SIDE 8 **Foreldre teller/ Ny brosjyre om driftsstyreordningen**

SIDE 9 **Spørsmål og svar**

SIDE 10 **– Let etter ungen i læreplanen!**

SIDE 12 **Ein kveld med Kristin**

SIDE 14 **Nasjonale prøver gir muligheter**

SIDE 15 **Smånytt**

SIDE 16 **Bestillingsliste**

Knuser myte om dårlige foreldre

– Foreldrene til svake lesere følger opp barna bedre enn foreldrene til barn som leser godt, sier forsker Ragnar Gees Solheim ved Universitetet i Stavanger.

TEKST: TYRA TRONSTAD FOTO: JØRN LANG

Det er sammenheng mellom foreldres oppfølging hjemme og barnas lesing på skolen. Men den er ikke alltid slik vi tror, viser resultatene fra internasjonale tester. Den internasjonale kartleggingen PIRLS har gitt ny kunnskap om elevens lesing i 35 land, og har vist at foreldreengasjementet er bedre i klasser med lavt gjennomsnitt enn i klasser med høyt gjennomsnitt.

– Det er kanskje ikke så stort behov for oppfølging hos de flinke, siden elevene leser bra. Men det er spennende å se at foreldrene i gruppen med svake lesere faktisk følger godt opp. Myten om at foreldre til svake lesere ikke følger opp, er altså ikke riktig, forteller forskeren Ragnar Gees Solheim.

Lystleseres barn leser bedre

Testene viser også at det er klar sammenheng mellom foreldres

interesse for lesing, og hvor godt barna leser.

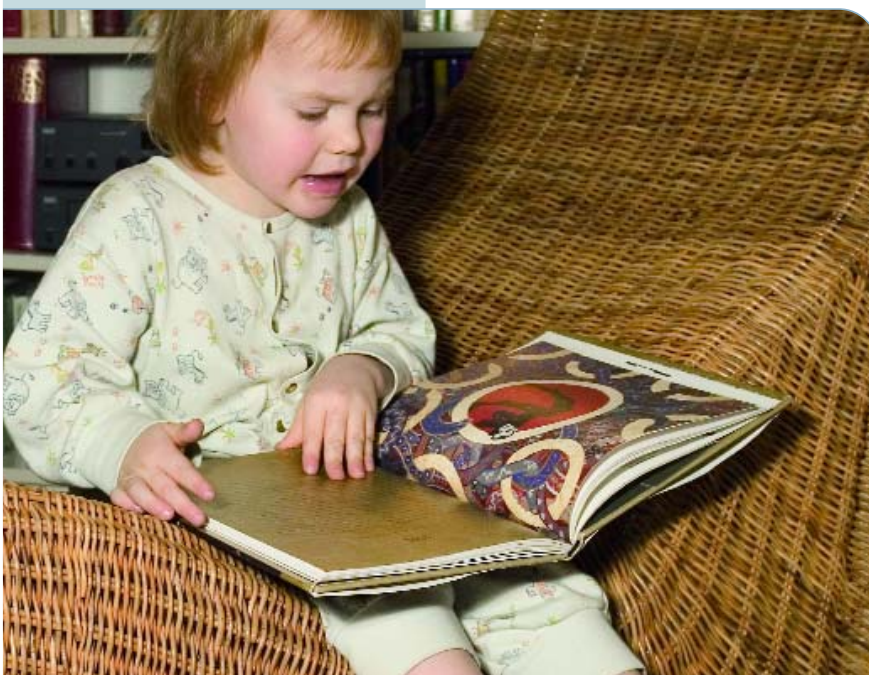
– Foreldre til svake lesere leser når de er nødt. Foreldrene til elevene i klassene med det beste gjennomsnittet leser mer enn de må, og leser oftere for moro skyld, sier Solheim.

Nye kartlegginger har vist at norske elever leser dårligere nå enn for ti år siden. Men det er tegn til bedring.

– Den dårlige tendensen har stoppet opp. I år var det ingen store forskjeller i forhold til året før. Men vi vet ikke om det har noen sammenheng med foreldrenes engasjement. Det har vi nemlig ikke spurt om, forklarer Solheim.

Hva er PIRLS?

- PIRLS står for Progress in International Reading Literacy Study, og er et prosjekt som kartlegger elevens leseferdigheter i 36 land.
- 3 459 elever fordelt på 136 skoler og 198 klasser var med i den norske undersøkelsen som kartla leseferdigheter blant tiåringer i Norge.
- Resultatene ble sist offentliggjort i 2003.
- Senter for leseforskning hadde ansvaret for den norske undersøkelsen. Prosjektet gjentas hvert tredje år.
- Les mer på utdanningsdirektoratet.no

Nytt prosjekt gav mindre bråk

Uro er eit problem på mange norske skular. Larsgården skole i Ålesund har fått bukt med bråket, takk vere eit nytt prosjekt som gir lærarane tid og ro til å finne nye løysingar.

Skal vi tru det som står i avisene, er norske klasserom på støyttoppen i Europa. Det har mellom anna PISA-undersøkinga konkludert med. NOVA-forskar og pedagog Thomas Nordahl har arbeidd med eit prosjekt som har ført til merkbart mindre bråk på fleire skular. Det er ein modell der lærarane sjølve

– Lærarane er dei næraste til å løyse bråk og uro, sier forskar Thomas Nordahl

får høve til å analysere seg fram til ei løysing på problemet, som har sørgt for det.

Ingen ferdigtogne løysingar

Rektor Else Karin Eker ved Larsgården skole i Ålesund kan fortelje at denne måten å jobbe på har ført til mindre støy og betre konsentrasjon på barneskulen med 250 elevar. Nøkkelen har vore openheit og samarbeid mellom lærarane.

– Lærarane har drøfta problem dei har opplevd i klassane sine, og hjulpet kvarandre med å løyse dei. Mens éin fortel, observerer og noterer dei andre. Til slutt lagar dei saman forslag til tiltak læraren kan prøve ut i klassen, fortel rektoren.

– I dette opplegget er det lærarane som bestemmer korleis problema skal

løysast. Ferdigtogne løysingar utanfrå er til liten eller ingen nytte når bråk og uro har blitt eit problem, stadfester forskar Thomas Nordahl.

– Vi veit at bråk og uro alltid har fleire årsaker. Kva som er den viktigaste årsaka i det enkelte tilfellet, veit vi ikkje før vi har studert situasjonen nærmare. Det er lærarane dei nærmaste til å gjere, understrekar han.

Samarbeid og fellesskap

Ved Larsgården skole har det viktigaste med prosjektet vore at lærarane har fått tid til å observere og snakke om kva som er problemet i klasserommet, før det har blitt sett i gang tiltak.

– Prosjektet gjorde at vi blei opptekne av å finne ut kva som var det eigentlege problemet. Skulekvardagen er hektisk og oppjaga, men her kunne vi

Problema med uro på skulen kan løysast ved hjelp av eit trygt og ope fagmiljø. Men litt tøys er lov, som her i 4. klasse på Nøklevann skule i Oslo. (Illustrasjonsbilete.)

TEKST: TYRA TRONSTAD
FOTO: JØRN LANG

setje oss ned og tenkje i lag. Dessutan er det viktig å føle at ein ikkje er åleine, men ein del av eit fellesskap, seier Eker. Til slutt blei løysingane vurderte i grupper. Svaret på om tiltaka var gode eller ikkje, var det òg lærarane som måtte gi. Ein hovudkonklusjon har dermed blitt at bråk og uro kan reduserast ved hjelp av eit fagmiljø som er prega av tillit og openheit, og at det elles ikkje finst fasitsvar. Forskaren Nordahl understrekar kor viktig det er at lærarane er villige til å endre åtferd sjølve, dersom dei ønskjer at elevane skal gjere det.

– Eg trur utviklinga på Larsgården skole kjem av at dei tilsette ved skulen ville endre på noko. Det er, enkelt og greitt, ein skule som er villig til å endre seg. Det er det som må til om vi skal få ein skule med mindre uro, hevdar han.

Foreldre kan redusere bråket

Foreldre kan forsterke problemet med bråk, men òg bidra sterkt til å redusere det.

Kan gjere bråket verre

Foreldre som tek barna sitt parti utan å vite korleis dei oppfører seg på skulen, kan vere med på å støtte opp under bråket. Det same skjer dersom foreldra gir støtte til elevar som omtaler lærarane eller skulen på ein negativ måte.

Med vaksne som er samde, blir det enklare å oppdra

Når foreldre går saman med lærarane og blir samde om felles reglar for språkbruk, er dei med på å gjere det enklare for alle som skal oppdra barn. Dei vaksne bør prøve å gjere ting på same måten i størst mogleg grad. Då blir barna tryggare, og det blir mykje mindre bråk.

Kjelde: Thomas Nordahl

Prosjektet "Minoritetsspråklige foreldre - en ressurs for elevenes opplæring i skolen" har pågått på 14 skoler i fem ulike kommuner siden 2002.

Prosjekt for usynlig foreldregruppe

Mange steder er foreldremøtene en helnorsk arena som minoritetsspråklige foreldre holder seg borte fra. Antropologen Whyn Uyen Lam har ledet et prosjekt for å hjelpe skolene til å samarbeide med alle foreldre, og ikke bare med noen.

TEKST: TYRA TRONSTAD FOTO: JØRN LANG

Hva skal skolen gjøre for å få minoritetsspråklige foreldre til å involvere seg i skolen? Festtaler om inkludering og samarbeid fører ikke nødvendigvis til fullsatte foreldremøter. Det vet antropologen Whyn Uyen Lam, som har erfaring fra arbeid med både kulturelt mangfold og integrering. Selv kommer hun fra Vietnam, og har erfart at mange vietnamesiske foreldre synes det er vanskelig å forstå hva som skjer i den norske skolen og hva som er ventet av dem.

– Mange minoritetsspråklige foreldre tror de kjenner den norske skolen, fordi de tenker at den er lik skolen i hjemlandet. Et eksempel er moren fra Kosovo som mente at det gikk veldig bra med sønnen på skolen. Han hadde jo ikke dumpet en eneste gang, forteller Lam.

Fra "skolsk" til norsk

Da antropologen ville sette i gang et prosjekt om bedre samarbeid mellom skolene og de minoritetsspråklige hjemmene, var det ikke vanskelig å få respons hos Utdanningsdepartementet og Foreldreutvalget for grunnskolen. Prosjektet ble døpt "Minoritetsspråklige foreldre - en ressurs for elevenes opplæring i skolen" og har pågått på 14

skoler i fem ulike kommuner siden 2002. På alle skolene har Lam bidratt med ideer og forslag til strategier for å samarbeide med en foreldregruppe som lenge har vært "usynlig".

– Mange av foreldrene kommer ikke på foreldremøter fordi de rett og slett ikke vet hva de skal gjøre der. Og lærerne vet ikke hva de skal gjøre for å få dem til å komme, påpeker hun.

På prosjektskolene har arbeidet gitt synlige resultater. En del av skolene kunne etter hvert fortelle om fullt oppmøte på foreldremøtene, og en mye bedre dialog mellom lærerne og de minoritetsspråklige foreldrene. Skolene har valgt ulike metoder, men så har også behovene vært forskjellige.

– Noen har valgt å lage egne grupper for mødrene, andre har satset på egne møter for foreldre som snakker samme språk. Noen steder har lærerne rett og slett konsentrert seg om gjøre det norske skolesystemet forståelig ved å oversette skolespråket til et språk som alle kan forstå, forteller Lam.

Brev hjem på persisk

Et viktig mål har selvsagt vært et bedre foreldresamarbeid på hver enkelt prosjektskole. Men det er også viktig at kunnskapen spres ut til andre. Derfor vil

FUG etablere en "erfaringsbank", slik at alle kan få nytte godt av prosjektskolenes erfaringer. En egen håndbok er også på trappene, og det har blitt laget standardbrev på mange språk som både skoler og foreldre kan bruke. Lærere kan derfor nå kalle inn til foreldremøter på bosnisk, persisk, vietnamesisk og albansk. Men vil det hjelpe?

– Det er selvsagt ikke noe mål i seg selv at alle skal gå på foreldremøter. Målet er at foreldrene skal bli kjent med skolen og vite hvordan den fungerer. Det betyr så utrolig mye for barna deres at skolen legger til rette for det, sier en engasjert Whyn Uyen Lam. Prosjektet, som er finansiert av Utdanningsdepartementet, blir nå videreført. Du kan lese mer om prosjektet og laste ned de ulike brevmalene på www.fug.no.

– Mange minoritetsspråklige foreldre tror de kjenner den norske skolen, fordi de tenker at den er lik skolen i hjemlandet, sier antropolog Whyñ Uyen Lam. Selv har hun røtter i Vietnam

Hva har prosjektskolene gjort?

Kjøberg skole i Fredrikstad

Skolen erkjente at de måtte etablere en god dialog med mødrene, fordi det først og fremst er mødrene som følger opp barnas skolegang. Derfor satset skolen på tiltak som gjorde at skolen kunne bli en trygg arena, både mødrene imellom og mellom mødrene og skolen. Det ble arrangert egne treff for dem, og mødrenes var selv med på å bestemme hvordan treffene skulle være og hva de skulle handle om. Temaene kunne være

vennskap, egne skoleerfaringer, svømmeundervisning, lekselesing, kosthold. Mens mødrene hadde sine samtaler, ble både skolebarna og de yngre søsknene passet på av skolens SFO-personale.

Fjell skole i Drammen

Alle foreldre og elever i en klasse skulle lese 2-3 bøker i uka, enten på morsmålet eller på norsk. Foreldre fikk opplæring i hvordan de kunne følge opp

barna. De skulle lese for barna hver dag, og etter hvert som barna lærte å lese selv, skulle de høre på når barna leste. Elevene begynte å lese på egen hånd så snart de hadde knekt lese-koden på morsmålet, og deretter overførte de leseferdighetene raskt til norsk. I andre klasse ble elevene testet både i norsk og morsmålet, og testene viste at disse elevene hadde bedre resultater enn de andre elevene på trinnet.

Sandbekken ungdomsskole og oppvekstsenter i Rælingen

Elevene på denne skolen presterte dårligere enn forventet, og skolen inviterte elever og foreldre til en felles dugnad. Vanligvis er det lærerne som bestemmer tiltak både de selv og andre skal gjennomføre, men her var det annerledes. Elever og foreldre slapp alle til med innspill og forslag til hva som kunne gjøres. Skolen hadde laget et eget skjema med kjøreregler for hvordan dialogen på møtene skulle være. Alle partene var med på å bestemme hva som skulle gjøres. Dette ga muligheter til å involvere alle i å ta ansvar for skoleprestasjonene. Karakternivået ble hevet.

Hva kan din skole gjøre?

Lag bedre invitasjoner. Innkallingene til foreldremøter og felles arrangementer blir mer leservennlige og spennende når man skriver kort og bruker bilder eller andre illustrasjoner. Oversett dem gjerne til andre språk.

Ta ringerunder. Beskjed i ranselpost er ofte ikke nok. Det kan være lurt å ta en telefon.

Klassefest på julaften? Man bør unngå å legge foreldremøter eller skolearrangementer på helligdager og under for eksempel Ramadan.

Mat for alle. Hvis det finnes halalkjøtt på grillfesten, kan alle spise.

Snakk enklere. Unngå å bruke stammespråket "skolsk". Snakk enkelt og ubyråkratisk.

Inviter gruppevis. Skolen kan for eksempel lage egne møter for minoritetsspråklige mødre. Husk barnevakt.

La folk bli kjent. Inviter til egne møter der foreldre med samme morsmål kan møtes og diskutere.

Bruk ressursene. Etabler et ressursnettverk av minoritetsforeldre.

Nye hefter og brosjyrer fra FUG

Foreldre teller!

Kan foreldre hjelpe barn med matematikk? Ja, mener Foreldreutvalget for grunnskolen. Dermed gikk FUG sammen med matematikk.org om en brosjyre for foreldre – om matte.

Matematikk er ikke bare et skolefag – det er en hel verden av matematikk omkring oss. Det er ett av budskapene i den nye brosjyren, som har som mål å inspirere foreldre til å støtte barna i arbeidet med å lære matematikk og å styrke samarbeidet mellom hjem og skole i dette faget. Brosjyren kan leses av både lærere og foreldre, og gir også gode tips om hvordan barn og foreldre

sammen kan leke med tall. Brosjyren kan bestilles fra Foreldreutvalget for grunnskolen, og koster 20 kroner per stykk.

Du kan også lese mer om foreldre, barn og matematikk på www.matematikk.org. Brosjyren kan lastes ned fra www.fug.no, velg "publikasjoner".

EN VERDEN AV TALL: Du kan støtte barna i matematikkopplæringen, også om du ikke er god i matte selv. Les mer i den nye brosjyren fra FUG.

Ny brosjyre om driftsstyreordningen

Hva gjør du når noen spør om du vil sitte i driftsstyret? FUG har laget en veiledning for deg som lurer på hva et driftsstyre er, og hvordan arbeidet i et slikt styre foregår.

FUG får ofte spørsmål fra foreldre om hva det innebærer å være medlem av skolens driftsstyre. Et helt nytt hefte kan nå gi svar på mange av spørsmålene.

Innholdet i heftet bygger på erfaringer fra driftsstyreordningen slik den har fungert i Oslo, Hamar, Stavanger og Kristiansand. For foreldre i disse kommunene har det vært en ny erfaring

å sitte i driftsstyret, for til forskjell fra samarbeidsutvalg og foreldreråd, har driftsstyret beslutningsmyndighet i mange viktige spørsmål i skolen. Heftet gir en grundig innføring i driftsstyrets ansvar, oppgaver og muligheter, og kan bestilles fra Foreldreutvalget for grunnskolen for 25 kroner per stykk. Brosjyren kan også lastes ned fra www.fug.no, velg "publikasjoner"

Er du foreldrekontakt eller FAU-er og har spørsmål knyttet til barn i grunnskolen? Send dem til oss, og noen av utvalgsmedlemmene skal forsøke å svare deg.

Brita Helleborg,
medlem i FUG

Hvor raskt bør skolen reagere ved mobbing?

Jeg er far til et barn som blir mobbet på skolen. Vi har tatt dette opp både med rektor på skolen og lederen av FAU. Dessverre møter jeg lite imøtekommenhet fra begge parter. Svarene jeg får er at skolen gjør det den kan mot mobbing, og at mitt barn er et "enkelttilfelle". Jeg har ikke slått meg til ro med disse svarene og har lest i FUGs informasjon på Internett. Her kom jeg over noe veldig interessant: "Dersom en elev eller forelder ber om tiltak som vedkommer det psykososiale miljøet, deriblant tiltak mot krenkende atferd som mobbing, diskriminering, vold eller rasisme, skal skolen snarest mulig behandle saken etter reglene om

enkeltvedtak i forvaltningsloven." Mitt spørsmål er: Hva er rimelig å forstå med snarest mulig?

Hilsen urolig far

SVAR: Siden "Manifest mot mobbing" ble lansert for to år siden, har det vært et sterkt fokus på at alle elever har rett til et psykososialt miljø som fremmer helse, trivsel og læring. Dette fokuset ble forsterket da opplæringsloven fikk egen paragraf om elevens skolemiljø, § 9a. Denne paragrafen sier at dersom elever eller foreldre ber om tiltak mot mobbing, vold eller diskriminering, skal skolen behandle saken snarest mulig etter reglene om enkelttiltak i forvaltningsloven.

Skolen har altså ikke lov til å avvise elever eller foreldre som ber om tiltak mot mobbing, og skolen skal ha handlingsplaner mot mobbing som beskriver hvilke tiltak som skal settes i verk dersom en mobbesituasjon oppstår.

Ifølge forvaltningslovens § 11 a skal det gis foreløpig svar hvis en henvendelse ikke kan besvares i løpet av en måned. Etter FUGs mening må "snarest mulig" derfor bety senest innen en måned.

Utdanningsdirektoratet har laget en brosjyre om § 9a i opplæringsloven. Den gir en god innføring i loven, og inneholder eksempler på hvordan et klagebrev kan se ut. Du kan laste den ned på utdanningsdirektoratet.no.

Vennlig hilsen Brita Helleborg

Finnes det regler om gode pulter?

Min sønn har startet i 1. klasse. De har kun to "voksne" bord med fastmonterte benker på, og blir sittende på skrå for å se læreren. De rekker heller ikke ned til gulvet. Læreren og foreldrene ønsker pulter og stoler som er tilpasset ungene, men skolen sier de ikke har penger. Har ikke elever krav på en tilpasset "arbeidsplass" på lik linje med

voksne? Er ikke dette regulert noe sted? Kan kommunen eller rektor bare vise til økonomi, og ikke ta hensyn til ergonomi, læringsmiljø osv?

Hilsen mor til førsteklasing.

SVAR: I opplæringsloven står det at alle elever har rett til en arbeidsplass som er tilpasset behovene deres. I § 9a står det også tydelig at dersom foreldre ber om tiltak for å rette opp "fysiske miljøtilhøve", har skolen plikt til å behandle henvendelsen etter reglene om enkelttiltak i forvaltningsloven. Det betyr at dersom skolen ikke gjør noe for å rette på forholdene, kan foreldrene klage til kommunen og i siste instans til Fylkesmannen. Utdannings- og forskningsdepartementet har gitt ut en veileder til opplæringslovens § 9a. Her kan du lese dette:

"Bestemmelsen innebærer at arbeidsplassen skal være slik at den ikke gir eleven skader eller plager i skjelett, muskler eller sansesystem, og at den ikke hindrer elevenes læring. Aktuelle forhold her kan være den ergonomiske utformingen og tilpassingen av stolen og lesepulten. Elever som har problemer med syn eller hørsel, bør plasseres slik at de får best mulig utbytte av undervisningen."

Veilederen kan du laste ned i sin helhet på www.ufd.dep.no.

Vennlig hilsen Brita Helleborg

Brita Helleborg har vært medlem av Foreldreutvalget for grunnskolen siden januar 2004. Hun bor i Porsgrunn, har tre barn, og har lang erfaring som foreldrekontakt. Hun er også leder av det kommunale foreldreutvalget i Porsgrunn.

Loveleen Rihel
Brenna er leder av
FUG

- Let etter ungen i læreplanen!

Nye læreplaner vil påvirke barna våre mer enn papirstabler flest. – Les utkastene, let etter ungen din og si hva du mener før høringsfristen går ut, oppfordrer FUG-

leder Loveleen Rihel Brenna.

TEKST: TYRA TRONSTAD FOTO: JØRGEN LANG

Læreplanene er grunnlaget for alle elevens skolegang. Står det Pythagoras i læreplanen, blir det Pythagoras i klasserommet. Nå skifter disse planene både form og farge i løpet av en kort periode, og foreldre er invitert til å si sin mening. Men hvordan gjør man det? Og betyr det noe fra eller til?

– De nye læreplanene blir avgjørende for hva barna våre kommer til å lære på skolen i mange, mange år fremover. Nå må vi lese grundig, og tenke: Er dette viktig? Er dette tydelig? Savner vi noe? I så fall må vi si det, mener FUG-lederen. Hun legger til at læreplanene ofte oppfattes som en standardavtale mellom skolen og foreldrene.

– Læreplanen er forpliktende for skolens lærere, og er vår garanti for at læreren gjør jobben sin, påpeker hun.

Påvirker i mange år

Det første utkastet til de nye læreplanene ble lagt ut på Internett i desember, og 15. februar ble neste endelig sendt ut på høring. Foreldre og andre har tid på seg fram til 10. mai med å reagere, og Utdanningsdirektoratet håper på en engasjert debatt med mange stemmer. I en del andre høringsprosesser er det bare organisasjoner og grupper som blir bedt om synspunkter. Denne gangen vil utdanningsbyråkratene at foreldre også skal si sin mening direkte. De som lager læreplanene, er imidlertid ikke med i debatten. De har taushetsplikt og blir stående på sidelinjen.

– Vi trenger innblikk i den virkeligheten barna våre er en del av. Derfor må vi følge med nå, og bidra til at disse

læreplanene blir noe vi kan leve med i mange år framover, understreker Brenna.

Fra geografiske prosesser til norgeskart

Fram til nå har norske læreplaner vært så omstendelige at det har vært vanskelig å finne fram til hva elevene faktisk skal lære. Derfor vil de nye læreplanene bli mer konkrete enn før. Der det før stod at "elevene skal kunne forstå og forklare geografiske fenomen og prosesser og kunne orientere seg lokalt, nasjonalt og globalt" vil det nå kunne stå at "elevene skal kunne plassere fylker og de største byene i Norge på kartet".

– Kanskje vil dette gjøre læreplanene mer forståelige for oss foreldre. I så fall

vil planene kunne gjøre det lettere å forstå hvilke krav som stilles, både til barna og oss selv, sier FUG-lederen. Har du synspunkter og meninger om de nye læreplanene for skolen? Send innspillene dine til uttalelse@utdanningsdirektoratet.no innen **10. mai 2005**.

Hvorfor nye læreplaner?

- Alle fag i grunnskolen og flere av fagene i den videregående skolen vil få nye læreplaner.
- Planene skal tas i bruk fra skoleåret 2006/2007.
- De nye læreplanene skal ha færre detaljer og flere konkrete læringsmål.
- I de nye læreplanene blir grunnleggende ferdigheter som

lesing, skriving, å uttrykke seg muntlig, regning og bruk av digitale verktøy spesielt viktig.

- Læreplanene stiller ikke krav til lærernes metoder.
- Planene legges ut til "vanlig" høring i februar, men foreldre og andre kan også si sin mening direkte.

Hvor kan du lese mer?

Les mer om arbeidet fram mot nye læreplaner på www.skolenettet.no/lp. Her finner du informasjon, viktige frister og lenker til mer lesestoff og ressurser andre steder på nettet.

VEKK MED DOKUMENTSKREKKEN: – Les gjennom læreplanene og se etter ungen din. Han eller hun skal få opplæringen sin etter disse planene. Kan noe bli mer viktig, spør FUG-leder Loveleen Rihel Brenna.

Ein kveld med Kristin

Dei var ikkje trøytte fordi det var kveld – dei var trøytte av tanken på nok ei reform. Det var kommentarane frå nokre av dei som hadde møtt opp for å høyre utdanningsministeren på eit ope foreldremøte i Oslo.

TEKST: TYRA TRONSTAD FOTO: JØRN LANG

Utdanningsminister Kristin Clemet innleidde 2005 med ei rekkje opne foreldremøte over heile landet. Temaet var Kunnskapslyftet, den nye reforma som ifølgje regjeringa skal lyfte skulen frå middels til godt dei nærmaste åra. På møtet med Oslo-foreldra var det ikkje alle som lét seg lyfte. Mange var

KVIFOR IKKJE KREVJE MEIR? Trebarnsfaren John Sørland frå Oslo kommunale foreldreutvalg saknar fokus på foreldra. – Vi er ein ressurs. Kvifor ikkje krevje meir av oss, spør han.

då heller ikkje foreldre, men derimot lærarar og rektorar frå skular i heile Oslo og Akershus.

Vil heve gjennomsnittet

Clemet tok utgangspunkt i internasjonale undersøkingar om kunnskapen og dugleiken til elevane, men viste òg til norsk forskning. Ifølgje utdanningsministeren peiker alle pilene i same retninga:

- Den norske skulen greier ikkje å jamne ut sosiale forskjellar. Undervisinga har altfor lenge vore retta mot ein gjennomsnittselev som ikkje finst. Vi har ønskt å drive tilpassa opplæring, men aldri fått det til, konkluderte ho. Medisinen Clemet no skal dosere ut, er metodefridom for skulane, kompetanselyft for lærarane, nye læreplanar og nasjonale prøvar. På denne måten vil ho betre læringsresultata.
- Dårlege resultat kan ha fleire årsaker.

Vi må skilje mellom dei vi kan gjere noko med, og dei vi ikkje kan gjere noko med. Vi er på jakt etter betre undervising og læring, og då kan vi ikkje berre snakke om ressursar. Vi må snakke om kompetanse og kultur for læring, la ho til.

Sakna fokus på foreldra

Mange av kommentarane frå salen kom frå kritiske skulefolk. Men enkelte foreldre nytta òg høvet til å seie kva dei meinte. Ei av dei var Oslo-mora Sissel Jahr, som hadde sett seg lei på at minoritetsspråklege elevar blir brukte som forklaring når snittet for skulen blir lågt.

- Eg føler at dei blir brukte som unnskyldning når skulen gjer det dårleg. Det bør ministeren gjere noko med, oppmoda ho. Trebarnsfaren John Sørland i Oslo kommunale foreldreutvalg var ikkje utan vidare samd i reformkritikken til lærarane, men sakna meir fokus på

foreldrerolla:

– Eg vil gjerne høyre meir om korleis foreldre kan motiverast til meir innsats. Tenk for ein ressurs foreldra er. Kvifor ikkje krevje litt meir av dei? Skulen må gi foreldra dei rette signala og stimulere til innsats, understreka han.

Treng engasjerte foreldre

I framtidsskulen til Cemet er foreldrerolla klarare definert, og det er skulen som har ansvaret for undervisinga. Ministeren tapte i Stortinget då ho i fjor ville fjerne den lovbestede foreldreorganiseringa, men i Folkets hus gav ho klart uttrykk for at ho ønskjer at foreldra skal engasjere seg i skulen. – Skulen treng engasjerte foreldre. Men det er viktig at engasjerte foreldre er engasjerte på vegner av alle foreldra. Viss ikkje kan dei bidra til å forsterke forskjellane, avslutta ho.

STØRRE DOSE: Ifølgje Cemet er den norske skulen bygd opp rundt ein gjennomsnittselev som ikkje finst. Det skal Kunnskapslyftet bøte på.

Kva er Kunnskapslyftet?

Kunnskapslyftet er ei reform som tek utgangspunkt i stortingsmeldinga "Kultur for læring", som Stortinget vedtok i juni 2004. Reforma blei fremja av utdanningsminister Kristin Cemet og har som mål å heve kvaliteten i den norske grunnopplæringa (grunnskulen og den vidaregåande skulen).

Dette er viktige element i Kunnskapslyftet:

- Nye læreplanar med konkrete mål for læringa (skulane skal likevel sjølve kunne velje kva metodar dei vil bruke i undervisinga)
- Lese- og skriveopplæring frå første trinnet
- Større vekt på grunnleggjande dugleik som lesing, skriving og rekning
- Nasjonale prøvar som del av eit nasjonalt vurderingssystem
- Opptakskrav til lærarutdanninga
- Utvida skuledag med fysisk aktivitet kvar dag
- Tiltak mot mobbing, bråk og uro
- Betre samarbeid mellom heim og skule
- Styrking av tilpassa opplæring

ODD-EMIL
INGEBRIGTSEN,
nestleder i
Foreldreutvalget
for grunnskolen

TEKST: ODD-EMIL INGEBRIGTSEN

FOTO: JØRN LANG

Det er delte meninger blant foreldre om offentliggjøring av resultatene av de nasjonale prøvene. Slik er det også blant medlemmene i Foreldreutvalget for grunnskolen. Samtidig som vi har påpekt mulige negative sider ved dette, har vi valgt å fokusere på mulighetene offentliggjøringen gir. Mark Twain skal en gang ha sagt at "enhver trussel er en mulighet i forkledning". Så også med offentliggjøringen av resultatene av de nasjonale prøvene. Diskusjonen i FUG er også et bevis på at FUG representerer en bredde og mangfold, slik det bør være i et bredt sammensatt utvalg av foreldre fra hele landet.

FUG ser både fordeler og ulemper ved de nasjonale prøvene og offentliggjøringen av dem. Likevel vil vi først og fremst fokusere på mulighetene vi som foreldre nå får til innsyn, medvirkning og utvikling av skolen. Fordi de nasjonale prøvene er vedtatt av Stortinget, vet vi at de har vært gjennom en grundig debatt. De nasjonale prøvene er innført i Norge. Nå må vi konsentrere oss om resultatene. Hva kan de bety for oss – og for ungene våre?

Nasjonale prøver gir muligheter

Nasjonale prøver er vedtatt av Stortinget. Derfor vil FUG nå fokusere på mulighetene prøvene gir til innsyn, medvirkning og utvikling av skolen.

FUG ser det som en viktig utfordring å bistå foreldre til å benytte den informasjonen som kommer til å bli tilgjengelig på skoleporten.no. Vi ønsker å være en bidragsyter for å forbedre tilgjengeligheten til denne informasjonen. Samtidig blir det en viktig oppgave å være vaktbikkje i forhold til mulige negative sider ved offentliggjøringen.

Når resultatene fra prøvene kommer, bør foreldre og lærere ta en prat om dem. Kan skolen være fornøyd? Kunne noe vært annerledes? Kan samarbeidet om elevenes læring bli bedre? Kan opplæringen eller organiseringen av undervisningen gjøres på andre måter? Mange har også pekt på at offentliggjøring av resultatene kan føre til en uheldig konkurranse mellom skoler. FUG ser at skoler som får dårlige resultater, takler det ulikt. Hvis prøvene fører til et felles løft for å bedre elevenes læring, er det positivt. Forutsetningen for at offentliggjøring skal føre til noe godt, er selvsagt at anonymiteten til den enkelte elev er sikret.

FUG håper at den enkelte skole får mulighet til å få profesjonell hjelp og støtte i arbeidet med å analysere resultatene, kanskje fra kommunen eller

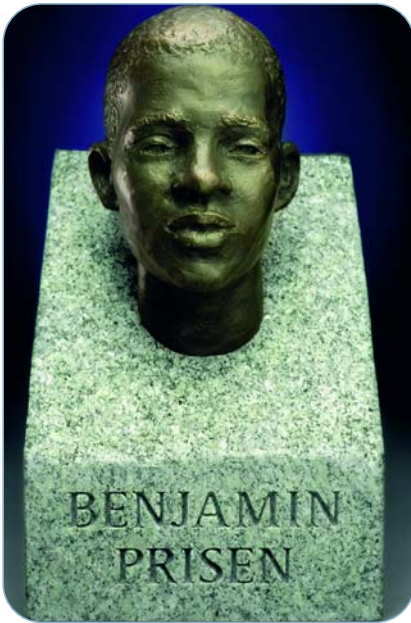
fra skoleforskere. Hvis de ressurskrevende prøvene derimot ikke brukes som grunnlag for utvikling, er de eksempler på dårlig utnyttelse av allerede knappe midler. Her må foreldrene mobilisere sin kommune, som er skoleeier, slik at resultatene brukes konstruktivt – til utvikling. Hvorfor det for eksempel står dårlig til med en skole, kan ha mange og sammensatte årsaker. Det er nærliggende å anta at dette ikke nødvendigvis har med barna å gjøre. Da er det skoleeiers ansvar å gripe inn dersom skoleledelsen ikke gjør noe.

Nasjonale prøver er nytt i Norge. Det skulle bare mangle om dette ikke fører til debatt. Den norske offentligheten både tåler og trenger å høre stemmen til kritiske foreldre, elever og lærere. At elevene har meningers mot, er dessuten noe foreldregenerasjonen bør være stolt av. Jeg forventer imidlertid at lærerne bidrar til å motivere elevene til å delta på de nasjonale prøvene, og ikke det motsatte som vi dessverre har sett eksempler på. FUG håper at alle som har deltatt i debatten om nasjonale prøver, også vil delta i debatten om hvordan skolen skal bli bedre. Det er en debatt vi i FUG ser fram til med stor forventning.

Les mer foreldrestoff på .fug.no eller foreldrenettet.no

Benjaminbysten Foto: Elmer Laahne

Ila skole i Trondheim fikk Benjaminprisen 2004

– Ila skoles arbeid for å bli en reelt flerkulturell og inkluderende skole er et godt eksempel for andre skoler, sa utdannings- og forskningsminister Kristin Clemet

Juryen begrunnet tildelingen med at Ila skole gjennom sitt verdiarbeid, sitt arbeid for minoritetspråklige elever og sin flerkulturelle barnefestival "Spunk og boblemokk" har lyktes å skape en skole som alle elever kan identifisere seg med, uavhengig av nasjonalitet, trosretning, hudfarge eller

språkbakgrunn.

– Det er en glede for meg å dele ut årets Benjaminpris til Ila skole, en skole som virkelig har lyktes å skape en inkluderende skole for alle, uavhengig av nasjonalitet, trosretning, hudfarge eller språkbakgrunn, sa statsråd Kristin Clemet.

Skolemiljøutvalg bør ha myndighet

– Hvis alle skoler skal ha skolemiljøutvalg, bør utvalgene ha reell myndighet, mener Henrik A. Nilsen i Foreldreutvalget for grunnskolen.

Stortinget vil at alle norske skoler skal ha et skolemiljøutvalg. Utdanningsdepartementet har dermed foreslått nok en endring i opplæringsloven: Nemlig at alle grunnskoler og videregående skoler skal ha et skolemiljøutvalg som skal jobbe for et godt skolemiljø.

– Problemet er at ifølge forslaget skal dette utvalget bare ha rett til å uttale seg, og ikke ha rett til å ta beslutninger. FUG mener at skolemiljøutvalget bør ha en kontrollfunksjon og rapportere direkte til skoleeier eller til fylkesmannen, for på denne måten ha reell myndighet, sier Nilsen.

– Et skolemiljøutvalg bør ha en kontrollfunksjon, mener FUG-medlem Henrik A. Nilsen

Krever fortsatt rett til sakkyndig vurdering

Foreldreutvalget for grunnskolen er bekymret over Utdanningsdepartementets forslag til nye saksbehandlingsregler for spesialundervisning.

– Departementet foreslår å fjerne foreldrenes rett til å kreve en sakkyndig vurdering av elever med behov for spesialundervisning. Dette mener vi både er å svekke elevenes rett til spesialundervisning og å svekke foreldrenes innflytelse over sin egne barn, sier FUG-

– Departementets forslag svekker foreldrenes innflytelse over egne barn, sier FUG-medlem Nina Bøhnsdalen

medlem Nina Bøhnsdalen. Hun understreker at selv der hvor skolen og hjemmet samarbeider godt om eleven, kan det være stor avstand mellom skolens oppfatning av elevens behov og foreldrenes syn på saken. – Teksten i dagens lovverk sikrer elevenes og foreldrenes rettigheter på en langt bedre måte enn endringsforslagene vil gjøre, mener Bøhnsdalen.

Foreldreutvalget
FOR GRUNNSKOLEN

BESTILLINGSLISTE	FAKS: 22 24 75 90	Antall Sider	Pr. stk.:	Pakke å 10	Pakke å 50	Antall best.:	
						Bokmål	Nynorsk
ABC for foreldrekontakter (rev. 2004)		20 s	25,-	210,-	935,-		
Aktuelle lover og forskrifter – for foreldre med barn i grunnskolen (rev. 2004)		80 s	40,-	340,-	1500,-		
Barn med behov for særskilt tilrettelagt opplæring – Veiledning til foreldre (2000)		64 s	55,-	465,-	2060,-		
Digital dialog mellom hjem@skole (2004)		40 s	25,-	210,-	935,-		
Eksempler på samarbeid mellom hjem og skole – Eksempelsamling (2002)		85 s	25,-	210,-	935,-		
Familiegrupper – om kollektivt foreldreskap (rev. 2000)		12 s	15,-	125,-	560,-		
Foreldre teller! – Kan vi hjelpe barna våre med matematikken? (2004)		22 s	20,-	170,-	750/1300		
Foreldreutvalget for grunnskolen – Informasjon og serviceerklæring (2004)		6 s		Gratis			
Gulhallangirji – Kontaktbok mellom hjem og skole på nordsamisk (2004)		52 s	20,-	170,-	750/1300		
Har barnet ditt lese- og skrivevansker? Det kan være DYSLEKSI (rev. 1999)		6 s		50,-	200,-		
Klage og klagebehandling i grunnskolen – En veiledning for foreldre (rev. 1999)		8 s	20,-	170,-	750,-		
Kommunale foreldreutvalg – et idéhefte (rev. 2004)		18 s	25,-	210,-	935,-		
Konfliktløsning i skolen – Rutiner og prosedyrer – til hjelp for foreldre (rev. 2004)		16 s	15,-	125,-	560,-		
Kontaktbok mellom hjem og skole (rev. 2004)		52 s	20,-	170,-	750/1300		
Kontaktbok mellom hjem og skole (rev. 2004) Gratis til alle elever på 1. trinn		52 s		Gratis			
Lesekvarten – lesestimulering for barn (rev. 2001)		6 s		50,-	200,-		
Lykken er en god skole – spørsmål om vurdering av skolen (rev. 2000)		8 s	15,-	125,-	560,-		
Materiellkatalog – beskrivelse av FUGs hefter (rev. 2004)		18 s		Gratis			
Medlem av driftsstyret (2004)		24 s	25,-	210,-	935,-		
Medlem av FAU – hva nå? (rev. 2004)		14 s	25,-	210,-	935,-		
Medlem av skolens samarbeidsutvalg – hva nå? (rev. 2003)		25 s	40,-	340,-	1500,-		
Meldingsbok – inneholder også råd og informasjon (2004)		52 s	12,-	100,-	450/600		
Stopp mobbing – Gode råd til foreldre (rev. 2005)		16 s	20,-	170,-	750/1300		
The National Parents' Committee – Informasjon og serviceerklæring på engelsk (2004)		6 s		Gratis			

Les mer om heftene på www.fug.no/publikasjoner

☐ = Hefte foreligger ikke på nynorsk
Porto (Postens takster) og ekspedisjonsgebyr (kr. 35,-) kommer i tillegg.
Ekspedisjonsgebyr for gratis kontaktbok er på kr. 65,-.

Vi tar forbehold om prisendringer.

Bestilling sendes:

FUG, Postboks 8119 Dep., 0032 Oslo
Tlf.: 22 24 75 63 Faks: 22 24 75 90
E-post: bestilling@fug.no
Internett: www.fug.no

Se også www.foreldrenettet.no

SKRIV TYDELIG!

Faktura og heftene sendes:

Skole:

Navn:

Adr.:

Postnr.:

Poststed:

Bestillingstid: pr. 26.01.05

Foreldreutvalget for grunnskolen (FUG) Rådgivende organ for Utdannings- og forskningsdepartementet

Postadresse: Boks 8119 Dep., 0032 Oslo. Kontoradresse: Møllegt. 9 Internett: www.fug.no E-post: post@fug.no
Telefon: 22 24 75 63 Telefaks: 22 24 75 90